

SUNDHEDSSTYRELSEN

Den nødvendige samtale

*– når samtalen handler om
alkohol og barnets trivsel*

Den nødvendige samtale

Den nødvendige samtale foregår mellem forældre og professionelle og tager udgangspunkt i en bekymring for et barns trivsel og udvikling i relation til et formodet alkoholproblem i familien. Der kan være tale om en enkelt samtale eller et kortere forløb af samtaler.

Mange professionelle oplever, at det er vanskeligt at tale om de trivselsproblemer, et barn kan få, når der er et alkoholproblem i familien. Med dette materiale gives inspiration til, hvordan den nødvendige samtale kan gennemføres som led i den kommunale sundhedstjeneste, i børnehave, skole, fritidsklub og i børne- og familieteamet i den kommunale forvaltning. Materialet består af dette hæfte samt en tilhørende video, der kan ses på Sundhedsstyrelsens hjemmeside www.sst.dk

Sådan bruges "Den nødvendige samtale"

Dette er ikke en "opskrift" på, hvordan det *skal* gøres, men skal ses som et idé-oplæg til, hvordan man *kan* gøre.

Som mennesker er vi meget forskellige. Det gælder både de professionelle og familierne. Som professionelle må vi være opmærksomme på den enkelte families mønstre og livsvilkår og tage hensyn til de individuelle forhold, når vi planlægger, afholder, evaluerer og følger op på samtalen med familien. I dette hæfte er der inspiration til, hvordan den nødvendige samtale kan opbygges og gennemføres.

De familiefortællinger, der er i hæftet og på videoen, er opdigtede, men de gengiver de samspilsmønstre, der ofte kommer til udtryk i familier med et alkoholproblem.

Aktørerne i videoen er børne-familiesagkyndige fra Slagelse Kommune og skuespillere fra Dacapo Teatret.

Børn i familier med alkoholproblemer

Mindst 122.000 børn i Danmark lever i familier, hvor alkohol fylder for meget og er et problem. Der er tale om et alkoholproblem i en familie, når forbruget af alkohol virker forstyrrende ind på de opgaver og funktioner, der skal varetages i familien, og når de følelsesmæssige bånd mellem familiens medlemmer belastes af brugen af alkohol¹.

Betydningen for børnene

Børn, der vokser op i en familie med et alkoholproblem, har øget risiko for at udvikle fysiske, psykiske og sociale problemer som følge af omsorgssvigt.

- 10 % af børnene udvikler behandlingskrævende psykiatriske problemer.
- 40 % udvikler forskellige former for psykiske problemer, som de har behov for hjælp til at få bearbejdet.
- 50 % udviser ikke symptomer på belastningen, men har behov for forklaring².

Børn i familier med alkoholproblemer er en ofte overset gruppe og får derfor sjældent den hjælp, de har brug for.

Tabuet omkring alkohol

Alkoholproblemer er stadig et tabu i det danske samfund. Et alkoholproblem betragtes ofte som flovt og skamfuldt både af voksne og børn. Alkoholforbrug bliver betragtet som en privat sag. Men er det privat, når det går ud over helbred, familie, arbejde og børns trivsel?

Børn reagerer forskelligt

Børn viser deres vanskeligheder på forskellig vis. Nogle børn bliver udadreagerende, nogle bliver overtilpassede og nogle indesluttede. En del børn udviser ikke umiddelbart symptomer, men forsøger at tilpasse sig alkoholproblemet og forældrenes behov for at hemmeligholde familiens problem³.

Det er sjældent, at børn selv taler om deres problemer, da de ofte har vanskeligt ved at sætte

ord på, hvad det er, der er svært. Nogle børn kan også være bange for de konsekvenser, det kan have at tale om det, der sker i hjemmet.

Tidlig indsats

Som professionelle er det vigtigt, at vi *tidligt* bliver opmærksomme på børn i familier med alkoholproblemer og at vi hjælper og støtter dem og deres familier. Vi må være med til at aftabuisere alkoholområdet og motivere de voksne til at få hjælp til gøre noget ved deres alkoholproblemer. Desuden er der brug for, at vi dagligt støtter barnet i institutionen eller skolen. Læs mere om daglig støtte i *En børne-havefe, en skolealf*, se materialelisten bagest.

Samtalens deltagere

Det er som oftest en god ide at være to om samtalen med forældrene. I skoler, klubber og daginstitutioner bør lederen deltage som den ene sammen med barnets faste lærer, pædagog eller sundhedsplejersken. Man kan også overveje at inddrage en sagsbehandler fra børne- og familie-teamet i kommunen.

For at beskytte relationen mellem barnet, den faste pædagog/lærer og forældrene er det lederens rolle at præsentere forældrene for barnets vanskeligheder i relation til alkoholforbruget, da dette kan fremkalde afvisning og vrede. Det er vigtigt at undgå, at barnet kommer i en loyalitetskonflikt.

Medarbejderens rolle kan være at beskrive barnets situation og følelsesmæssige belastning samt sin oplevelse af samarbejdet med forældrene. Rolledelingen bør være aftalt på forhånd. Det er naturligt, at lederen i kraft af sin autoritet samtidig påtager sig ansvaret som mødeleder.

Samtalens formål

Formålet med samtalen er at dele bekymringen over barnets vanskeligheder med forældrene og at skabe et samarbejde med dem om at sikre barnets trivsel. Formålet er også at afklare, om der er behov for yderligere støtte til barnet eller familien, fx fra de sociale myndigheder. Formålet er desuden at motivere familien til at skabe ændring i forhold til alkoholforbruget og få professionel hjælp til det i alkoholbehandlingen.

Samtalens grundlag

Som professionelle har vi en dobbeltrolle, hvor vi dels står som autoriteter, der giver udtryk for vores bekymring for barnet, og dels må udvise respekt og være lyttende over for forældrenes oplevelser og tanker om barnets trivsel. I dette spændingsfelt skal vi skabe et overblik over barnets livssituation, så vi sammen med forældrene kan finde fælles mål i forhold til at hjælpe og støtte barnet.

Kendskabet og relationen til forældrene danner basis for, hvordan samtalen kommer til at forløbe. De følelser, der er mellem de professionelle, forældrene og barnet, bygges der videre på. I det daglige skal man tænke på, at den indbyrdes relation bygger på de erfaringer, vi har med hinanden, og erfaringerne vil få indflydelse på, hvordan vi kan tale sammen om det, der er svært.

Hvis relationen mellem de professionelle og forældrene er vanskelig, bør det nævnes, eksempelvis ved at indlede samtalen med: "Jeg ved godt, at vi ser forskelligt på nogle ting ...".

Samtalens intentioner

Når man har en formodning om, at der er et alkoholproblem i familien, er det vigtigt at tale om det, uden at det bliver en anklage. I bør som professionelle søge at *bruge jeres egne iagttagelser* frem for barnets udsagn om, hvad der sker i familien – for at beskytte barnet og undgå, at forældrene får følelsen af, at barnet angiver dem.

Hensigten er at præsentere forældrene for jeres formodning på en sådan måde, at de kan se, at det er nødvendigt at forholde sig til alkoholforbruget for at løse barnets problemer.

I samtalen må vi være opmærksomme på at formidle barnets perspektiv til forældrene. Det gøres ved at beskrive, hvordan barnet viser, at det ikke trives, og hvordan barnet selv prøver at håndtere sine vanskeligheder. Det skal ske gennem beskrivelsen af barnets følelser og hensigter, som ligger bag dets reaktioner, når det fx bliver vredt, ked af det, frustreret osv. Man skal vække forældrenes forståelse og omsorgsfølelse, som er drivkraften bag viljen til at forandre. Hvor er det, at man ser, at barnet har behov for særlig støtte for at fungere i dagligdagen? I samtalen skal det også formidles, på hvilken måde barnet har brug for støtte – hvilke forandringer der skal ske – og hvordan de skal ske.

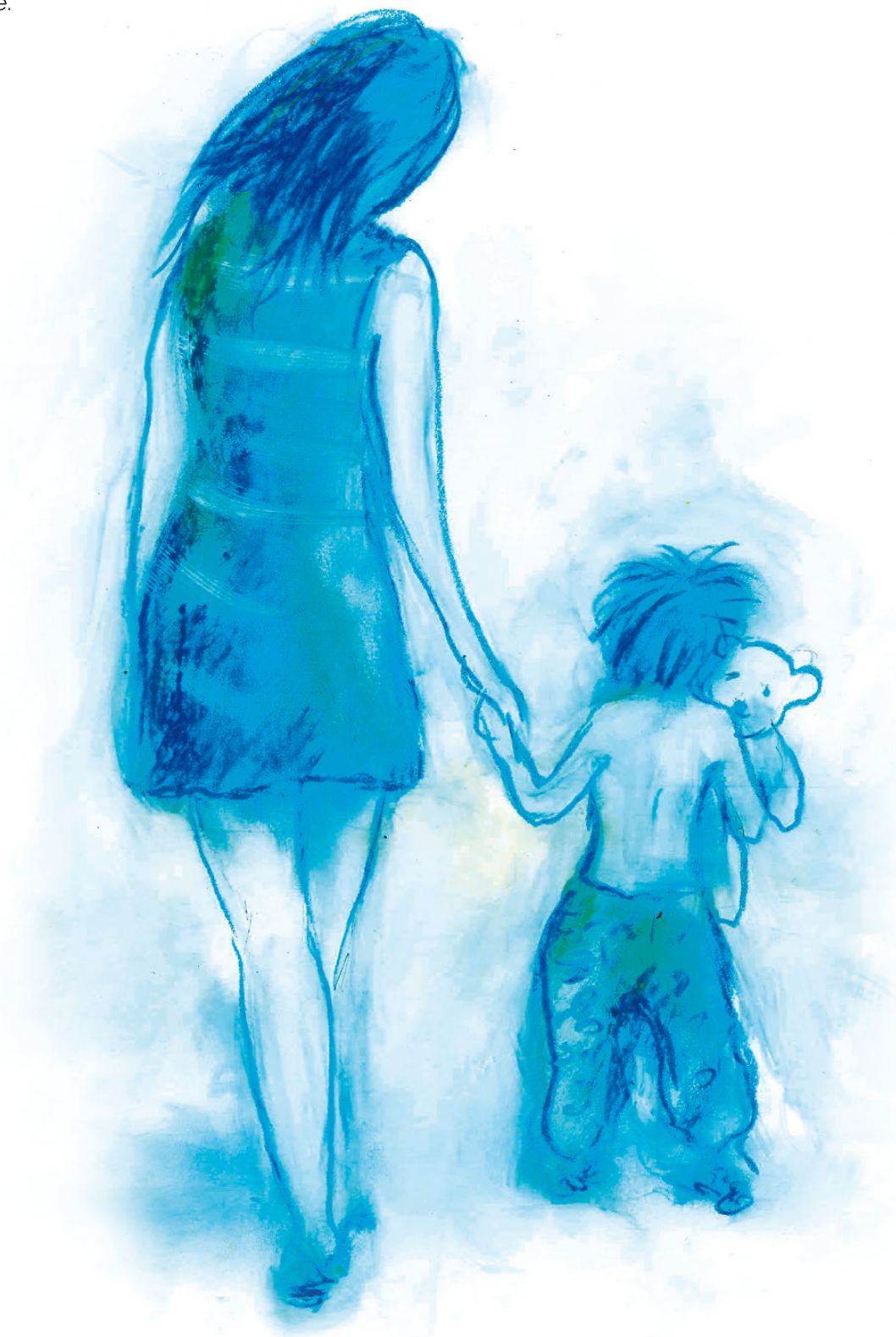
Det kræver god tid at skabe et godt samarbejde med forældrene, specielt når der arbejdes med

et tabubelagt tema som alkohol. Giv tid til, at forældrene kan reflektere over det, de hører. Fremtving ikke indrømmelser omkring alkoholforbruget.

Den nødvendige samtale er ofte et forløb over nogle gange. Det kan være, at forældrene først er parate til at se sammenhængen mellem alkoholforbruget og barnets vanskeligheder efter anden eller tredje samtale.

Når I oplever, at forældrene er parate, må I desuden kunne fortælle, *hvor* de kan få hjælp til at arbejde med alkoholproblemet.

Hvis samtalen slutter på en måde, I ikke havde forventet – fx hvis en forælder går i vrede – er det altid muligt at genoptage samtalen senere. Det kan gøres ved at komme forældrene i møde på deres følelsesmæssige reaktion ved at udtrykke forståelse for, at det er svært for dem.

Ideer til samtalen – indhold og handlinger

Det er væsentligt at forberede sig godt til en samtale, der vedrører bekymring for barnet i relation til et alkoholproblem i familien. I forberedelsen indgår dels at forholde sig til selve indholdet i hver enkelt samtale og dels at forholde sig til processen mellem forældrene og jer som professionelle under samtalen.

Dette afsnit omhandler indholdet og jeres handlinger i forløbet fra forberedelse, over selve samtalen til evaluering og opfølgning. Det følgende afsnit "Samtalens faser" omhandler processen.

Forberedelse

- Tag stilling til og afstem jeres forventninger til samtalen: Hvad håber I, der kommer ud af den? Hvordan har I det selv med at tale om alkoholproblemer. Hvad er jeres værste forventninger?
  - Læs institutionens eller kommunens alkoholpolitik igennem. Den er grundlaget for jeres hjælp til familien.
  - Få afklaret formålet med samtalen.
  - Beskriv med stikord, hvad bekymringen for barnet går ud på.
  - Konkretiser, i hvilke situationer I ser, at barnet har det svært, og hvilke følelser barnet forsøger at udtrykke med sin adfærd.
  - Vurder, hvordan forældrene bedst bringes til at se og forstå, at barnet har behov for støtte.
  - Gennemgå, hvordan I tror, at samtalen kan forløbe, og forbered alternative muligheder.
  - Fastsæt, hvor længe samtalen skal vare.
  - Aftal, hvem der skal deltage i samtalen og jeres indbyrdes rollefordeling.
- Overvej, om der er behov for supervision, før samtalen afholdes.
  - Inviter forældrene til samtalen med information om samtalens primære formål om at sikre barnets trivsel samt om tidspunkt, varighed, og hvem der deltager.

Selve samtalen

- Tag udgangspunkt i, at alle forældre ønsker det bedste for deres børn.
- Vær barnets stemme.
- Bekræft forældrenes kompetencer og gode intentioner, hvor de er til stede.
- Accepter familiens eget hierarki.
- Vær interesseret og lyttende i forhold til forældrenes oplevelser af virkeligheden.
- Giv plads til forældrenes tanker, frustrationer og eventuelle modstand på at tale om barnets vanskeligheder.
- Vær opmærksom på sprogbruget. Brug udtryk som "lagt mærke til" i stedet for "mistanke", der let skaber forsvar. Brug ord som "alkoholforbrug" i stedet for "alkoholiker" og "misbruger", der let opleves stemplende.
- Tal åbent og fordomsfrit om alkohol og bekymringen omkring alkoholforbruget.
- Beskriv barnets oplevelse og følelsesmæssige belastninger som forklaring på dets adfærd, når I formidler bekymringen for barnets trivsel og udvikling. Beskriv også barnets positive kompetencer, og hvordan barnet prøver at håndtere vanskelighederne.

- Hjælp med afklaring, og sæt barnets belastninger i sammenhæng med forbruget af alkohol, da mange forældre ikke selv kæder dette sammen. Giv forælderen indsigt og forståelse for, at et stort forbrug af alkohol er et problem for familiens trivsel.
- Lev jer ind i forældrenes perspektiv, frygt og uro. Skab tillid ved at vise jeres empati og forståelse.
- Giv plads til forældrenes reaktioner, samtidig med at I fastholder jeres eget professionelle ståsted og de nødvendige ændringer, som barnet har behov for.
- Opsummer samtalen og de aftaler, der er indgået. Det giver klarhed over, hvem der gør hvad. Opsummeringen kan bruges til et referat af samtalen.

Evaluering af samtalen

- Forstod forældrene jeres bekymring for barnets trivsel?
- Forstod I forældrenes bekymringer og tanker om barnets trivsel?
- Blev der skabt realistiske mål for samarbejdet mellem forældre og professionelle?
- Hvordan ser bekymringen ud nu? Er den mindre eller større? Hvorfor?
- Er der søskende i familien, der også kunne have behov for hjælp/støtte?
- Hvordan skal det øvrige personale informeres, og om hvad?
- Hvordan har I det hver især med samtalen?

Opfølgning på samtalen

- Er referatet af mødet skrevet på en måde, så forældrene genkender både deres egne udsagn og de professionelles?
- Er der behov for hjælp fra andre instanser/ professionelle for at støtte familien?
- Hvilke arbejdsopgaver er der? Hvem handler på hvad, hvordan og hvornår?
- Er der behov for supervision i forhold til det fortsatte samarbejde med familien?
- Hvordan forberedes den opfølgende samtale med familien?

Samtalens faser

I dette afsnit er der fokus på processen mellem forældrene og jer under samtalen.

Hver enkelt samtale vil naturligt kunne opdeles i den indledende fase, indholdsfasen og den afrundende fase. De tre faser er vigtige for, at der kan blive ro og balance i samtalen. Når man efter en samtale engang imellem tænker: "Det kunne være gået bedre; vi fandt ligesom ikke rigtig hinanden", kan det ofte skyldes, at man ikke gav opmærksomhed nok til hver af de tre faser.

Vær opmærksomme på, hvordan faserne bruges i forældresamtalen, som I kan se på den tilhørende video, der kan hentes på www.sst.dk

Den indledende fase

Specielt den indledende fase kan man i en travl hverdag have tendens til at korte ned eller springe hen over. Men den er overordentlig betydningsfuld, fordi det er her, at familien og de professionelle beslutter sig for, om der kan etableres tilstrækkelig tillid til et samarbejde, hvor det er muligt at tale om tabuiserede emner.

Forældrene skal føle sig velkomne og trygge. I den indledende fase tales om "vind og vejr" og andre almindeligheder, mens roen indfinder sig, og man får fornemmelsen af hinanden. Herefter præsenterer I de punkter, I ønsker at drøfte i samtalen, så det er klart for forældrene, hvad formålet med samtalen er. Men vær opmærksom på, at forældrene kan blive overvældede og mindre modtagelige, hvis I ønsker at tage for mange punkter op. Fokuser på de væsentligste emner, og tag dem først.

Det er i den indledende fase, at der skal bruges god tid på at lytte til forældrenes tanker og ideer. Det er her, man skal danne sig et indtryk af deres familieliv med de besværligheder, der er, og hvad deres barn oplever og fremviser af følelsesmæssige vanskeligheder.

Vis forældrene den respekt, der ligger i at antage, at de vil det allerbedste for deres barn.

Forældrenes oplevelse af værdighed i kontakten spiller en afgørende rolle for det fremtidige samarbejde og dermed for, at forandring for barnet og familien bliver mulig. Vær opmærksom på, hvordan den indbyrdes dialog i samtalen kan invitere til samarbejde omkring barnets og familiens situation.

Indholdsfasen

– med fokus på en åben kommunikation

Overgangen fra den indledende fase til indholdsfasen består i en tydeliggørelse af – helt konkret – hvad I som professionelle er bekymrede over i forhold til barnets trivsel. Beskriv barnets situation med eksempler. Beskriv, hvordan I ser barnets følelser som grundlag for barnets reaktioner. Fortæl, hvor I ser, at barnet har behov for hjælp for at kunne komme videre. Dette kan styrke forældrenes indlevelsesevne og omsorgsfølelse for barnet – og sætte fokus på barnets behov og afsavn.

Hvis forældrene bliver tavse, kede af det eller vrede, så giv tid, så de kan sunde sig lidt. Benævn, at I ser, at de bliver triste eller vrede. Fortæl, at I forstår, at det kan være svært at tale om, at deres barn har nogle vanskeligheder. Giv medfølelse og forståelse i et taktfuldt samspil. Det er af stor betydning, at vi som professionelle bliver i kontakten og samværet med forældrene i denne situation. Nogle forældre kan opleve det så svært, at de måske rejser sig og går under samtalen. Her må man afveje, om det er bedst at gå med og støtte dem, eller om de har behov for lidt tid for sig selv. Uanset hvordan I vælger at tackle det, må I være åbne og give udtryk for forståelse, når samtalen genoptages.

Den fælles forståelsesramme skabes ved, at der spørges ind til forældrenes tanker og ideer. Brug de oplysninger, forældrene allerede har givet om deres liv i familien i den indledende del af samtalen, og hold fast i, at barnet har behov for hjælp og støtte, og at I sammen skal finde ud af, hvordan den bedst gives. Hav fokus på nutid med henblik på fremtid. Fortiden kan kun bruges til at beskrive og eventuelt forstå det aktuelle bedre.

Møder en forælder beruset til samtalen, så vær neutral og ansvarlig i forhold til situationen. Sig højt, hvad I ser og oplever, og sæt rammen for, at I får vurderet og talt om, hvad I gør i forhold til barnet i den konkrete situation. Der må også tages stilling til, hvorvidt den planlagte samtale bør udskydes på grund af forældrerens tilstand.

Vær opmærksom på, hvordan barnets situation vil være efter samtalen. Er I bekymrede for, om barnet vil opleve negative konsekvenser som følge af jeres samtale, så spørg forældrene direkte. Netop ved at spørge forældrene, om I har grund til denne bekymring, mindskes risikoen for, at barnet oplever negative konsekvenser.

Hvis jeres bekymring fortsat er til stede, må I sammen vurdere, om der er behov for at inddrage børne- og familieteamet i kommunens forvaltning med det samme.

Afrundingsfasen

Afrundingen af samtalen er vigtig, fordi det er her, at man får mulighed for at sikre sig, at forældrene føler sig hørt og forstået.

Under afrundingen af samtalen er det muligt at anerkende forældrene for deres gode intentioner i forhold til at hjælpe og støtte deres barn, for derigennem at respektere og anerkende deres forældreskab.

Det vurderes, om der er behov for at inddrage hjælp eller støtte fra andre professionelle instanser, herunder alkoholbehandlingen. Mødelederen opsummerer de aftaler og beslutninger, der er indgået. Hvem gør hvad, i forhold til hvem, og hvornår? I de fleste tilfælde vil det være oplagt med et opfølgende møde med forældrene, og et sådant kan med fordel aftales på dette tidspunkt.

De indgåede aftaler skrives i et referat. Det er vigtigt, at referatet skrives med samme sprogbrug, som er brugt i samtalen for at sikre, at forældrene kan genkende både deres egne og de professionelles udsagn.

Hvis det ikke er lykkedes at finde tilfredsstillende løsninger, kan det være nødvendigt at overgive sagen til kommunen i form af en underretning. Forældrene skal gøres bekendt med indholdet af underretningen, men de behøver ikke nødvendigvis at være enige i det.

Når forældrene gøres bekendt med underretningen, er det meget vigtigt at være taktfuld og respektfuld over for dem samtidig med, at man holder fast på den professionelle vurdering. Forældrene må have en klar og tydelig forklaring på, hvorfor man vælger at underrette, og at man forventer, at forældrene vil blive indkaldt til en samtale med en sagsbehandler i kommunen.

Vi bør – også i denne situation – altid tilstræbe et samarbejde med familien, da det er det bedste udgangspunkt for både barnet, familien og de professionelle, der fremover skal støtte barnet og familien.

Video: Den nødvendige samtale

– når samtalen handler om alkohol og barnets trivsel

Ved at klikke HER kan du se en video, der tager udgangspunkt i en samtale mellem forældrene Mette og Andreas og deres søns pædagoger. Forældrene er indkaldt til samtale i børnehaven "Søskæret" om deres søn, Oliver, trivsel. Samtalen kunne lige så godt have foregået ved sundhedsplejerskebesøg i hjemmet, i en skole eller i den kommunale forvaltning hos børne- og familieteamet.

I filmen gives et eksempel på, hvordan man i samtalen med forældrene kan holde fokus på, hvad det betyder for barnet, når alkohol fylder i hjemmet. Samtalen er bygget op omkring en case, som I har mulighed for at læse før eller efter, I har set videoen.

Casen er beskrevet senere i teksten. Det kan være en hjælp at læse casen for at se og forstå de mønstre og relationelle vanskeligheder, som alkohol ofte påfører en familie.

Videoen kan bruges på flere måder. I kan se den i sin fulde længde og drøfte den efterfølgende, eller I kan se den i kapitler og drøfte det, I blev optaget af efter hvert kapitel.

Træn "Den nødvendige samtale" med dine kolleger

Ud over denne case kan I finde yderligere to cases sidst i dette kapitel. De kan bruges som udgangspunkt for, at I i jeres institution kan træne "Den nødvendige samtale" med hinanden som rollespil.

Tag udgangspunkt i jeres egne erfaringer med forældresamtaler, når I træner.

Denne guide kan hjælpe jer på vej til gode samarbejdsamtaler med forældre, hvorved det bliver muligt at hjælpe og støtte barnet til en bedre trivsel.

- ▶ **CASE 1: Samtale med forældrene Mette og Andreas om Oliver**
- ▶ **CASE 2: Samtale med forældrene Trine og Jesper om Camilla**
- ▶ **CASE 3: Samtale med forældrene Dorthe og Ole om Louise**

► CASE 1

Samtale i daginstitutionen "Søskæret" med forældrene Mette og Andreas om Olivers trivsel

---

Beskrivelse af familiens situation

Mette er 38 år og social- og sundhedsassistent. Hun arbejder i hjemmeplejen med skiftende vagter. Andreas er 42 år og IT-programmør i stort IT-firma.

Andreas drikker på vej fra arbejde, og når han kommer hjem. Hjemme har han et 'øl-depot' i garagen. Mette og Andreas har to børn. Lea på 9 år og Oliver på 5 år. Familien bor i parcelhus i en mellemstor provinsby. Andreas' forældre bor en times kørsel fra familien, og Mettes forældre bor i samme by som Andreas og Mette.

Mette og Andreas har begge tidligere været meget aktive i byens håndboldklub, hvor de som par var meget populære. Nu er det arbejdet og familien, der fylder i deres liv. De kender mange mennesker i byen, men deres omgangskreds er svundet ind de sidste fem år. Andreas bliver verbal aggressiv, når han drikker, hvorfor de fleste har trukket sig.

Lea går i 3. klasse. Hun er en stille, smilende og meget tænksohm pige. I skolen er hun dygtig til dansk og matematik. Lea er meget opmærksom og hjælpsom over for sine klassekammerater. Lea er vellidt i klassen, men leger sjældent med nogen efter skole.

Oliver går i børnehave. Han er en lille, tæt dreng. Oliver bliver ofte meget voldsom i legen med de andre børn, og flere af børnene vil ikke lege med ham. Oliver bliver let frustreret. I de situationer slår og sparker han de børn, han leger med. Oliver råber højt og græder næsten utro-steligt, når de voksne kommer til, og forsøger at hjælpe ham og de andre børn.

Oliver har knyttet sig meget til pædagogen Tove. I konfliktsituationer går Tove og Oliver ud i kaffestuen og snakker sammen alene. Tove prøver at få Oliver til at forstå, hvorfor de andre børn bliver bange for ham.

Oliver har fortalt Tove, at han også bliver bange, når mor og far skændes. De skændes meget. Mor siger, at far drikker for mange øl, og Oliver kan ikke lide, at far lugter af øl. Når mor og far skændes, tager Lea Oliver med ind på sit værelse, og nogle gange får han lov til at sove på Leas værelse om natten.

Tove er bekymret for Olivers udvikling og det, han fortæller, når de er alene. Tove har talt med sin leder, Kirsten, om det, og personalet har ved flere lejligheder, hvor far har hentet Oliver, bemærket, at Andreas har lugtet af alkohol, men de har ikke rigtig syntes, han virkede beruset.

► CASE 2

Samtale i skolen med forældrene Trine og Jesper om Camillas trivsel

---

Beskrivelse af familiens situation

Trine og Jesper blev skilt for fire år siden efter 10 års samliv. Deres fælles barn, Camilla på 13 ½, bor på skift hos dem hver anden uge. Camilla har let til skole og venner fra begge forældre, og har begge steder et værelse og egne ting. Mor bor i rækkehus og far bor i villa i samme by.

Trine er 39 år og uddannet bibliotekar, men er i øjeblikket sygemeldt fra sit job, på grund af stress. Trine har, fra hun var ung, haft et stort forbrug af alkohol. Hun har drukket vin til maden næsten dagligt. Trine har udviklet et alkoholproblem, der de sidste fire år har medført enkeltstående sygedage og "hyppige influenzaer".

Trine er såret over, at Jesper mødte en anden kvinde, som han nu er flyttet sammen med. Trine fritter ofte Camilla ud, når hun har været hos sin far. Camilla kan godt lide Marian, som er Jespers samlever, og hendes to piger Gry og Mia på 11 og 8 år.

Trines forældre bor ca. 20 km væk, men er tit på besøg for at se, hvordan Trine har det. Forældrene prøver at hjælpe Trine samtidig med, at de prøver at dække over, at hun drikker. Forældrene bliver ofte frustrerede over Trines drikkeri og skælder Trine ud over, at hun ikke tager sig sammen. "Hun har jo en god uddannelse og Camilla at tænke på".

Jesper er 47 år og entreprenør. Det går godt i firmaet, hvor der er mange projekter og ansatte. Jesper er meget optaget af sit arbejde og de mange beslutninger, han tager hver dag. Jesper er en leviemand og kan selv lide et godt glas vin til fest, men drikker stort set ikke i hverdagen, da han så synes, han har svært ved at komme tidligt op om morgenen.

Jesper synes, at Marians piger og Camilla kommer godt ud af det med hinanden. Jesper og Marian har mange venner, som de ser i weekenderne. Marian er ekspedient i en modebutik.

Camilla går i 7. klasse. Hun er indadvendt og tænsksom. Hun er med i periferien af pigegrupperne i klassen, men er begyndt at holde sig meget for sig selv. Camilla er dygtig og har altid haft sine ting i orden. I timerne er det begyndt at knibe med at koncentrationen. Hun dagdrømmer tit, og når hun bliver spurgt om noget i timerne, kan hun ofte ikke svare.

På det seneste er Camilla begyndt at pjække i de uger, hvor hun bor hos Trine. Hun har svært ved at gå fra hjemmet, da hun er bange for, at mor så kommer til at drikke for meget. Camilla ved, at hun nogle gange kan få mor til at drikke mindre, hvis hun gør hende glad. Camilla taler helst ikke med mor om, hvad hun oplever, når hun er hos far, for så bliver mor trist.

Camillas engelsklærer, Dorthe, har et par gange prøvet at tale med Trine, fordi hun kan se, at Camilla har forandret sig i den seneste tid. Camilla virker trist og modløs. Camilla glider af på samtalerne, men har sagt til Dorthe, at hun er bange for, at mor aldrig bliver rask igen, og at hun tænker meget på mor, når hun er i skolen. Dorthe har ringet til Trine for at drøfte sin bekymring for Camilla, men hun afbrød samtalen, da Trine virkede beruset og sagde, at hun lige havde lagt sig for at sove.

Dorthe har drøftet sin bekymring for Camilla med sin skoleleder, og de har besluttet at indkalde forældrene til en samtale om Camillas trivsel.

► CASE 3

Samtale i den kommunale forvaltnings børne- og familieteam med forældrene Dorthe og Ole om skolens underretning på grund af bekymring for Louises trivsel

---

Beskrivelse af familiens situation

Dorthe er 38 år og bankassistent. Ole er 42 år og murersvend. Dorthe og Ole har været gift i 14 år. De har sammen børnene Louise på 11 år, der går i 5. klasse og Malte på 9 år, der går i 3. klasse.

Familien bor i et hus, som de selv har bygget for fire år siden. Familien ønskede at begynde på en frisk og flyttede til en ny by i forbindelse med husbyggeriet. Familiens økonomi er stram på grund af en stor boligudgift. Huset ligger i et godt område, og børnenes skole ligger i cykelafstand fra hjemmet. Børnene klarer sig begge godt bogligt i skolen.

Malte er en charmerende dreng, der gerne klovner. Fodbold er et og alt for ham, og han opholder sig meget i fodboldklubben sammen med sin kammerat Sune, hvis far har cafeteriet i klubben.

Louise er en meget hjælpsom, stille og lidt overvægtig pige. Hun deltager sjældent, når de andre piger fra klassen er sammen efter skole. Louise siger, at hun helst være hjemme, og at hun og mor har så mange ting, de gør sammen.

Ole har drukket i perioder igennem de seneste 10 år. Perioderne er blevet hyppigere, og Ole er de seneste to år blevet tiltagende aggressiv, når han drikker, både verbalt og fysisk. Det går ofte ud over Dorthe fysisk. Ole angrer altid bag efter, og prøver at gøre det godt igen, når han er blevet ædru.

Dorthe er godt træt af Oles drikkeri. Hun ved aldrig, hvilket humør han er i, når han kommer hjem fra arbejde. Det gør både hende og børnene utrygge. Det er også svært for Dorthe at skjule volden i hjemmet, og flere gange har hun været nødt til at sygemelde sig på grund af synlige mærker af volden.

Dorthe er flov over volden i hjemmet. Hun føler ansvar for, at Ole slår hende, da volden ofte opstår, når Dorthe ikke kan holde det ud mere og bebrejder Ole hans drikkeri.

Louise er bange for far, når han drikker, men hun har oplevet, at hun nogle gange har kunnet få ham til at stoppe med at råbe højt og slå mor. Men nogle gange ender det også med, at han kommer til at slå Louise. Louise er "fars pige", når han ikke drikker.

Oles drikkeri går ud over familiens økonomi. Det kniber med at betale terminerne.

For nylig resulterede konflikter og alkohol i hjemmet i, at Ole blev voldelig over for Dorthe. Dorthe fik en brækket arm og et blåt øje. Louise prøvede at stoppe far, men da han også slog ud efter hende, blev hun rigtig bange og ringede til 112 for at få hjælp til mor. Louise fortalte, at far havde drukket og slog mor, og at hun var meget bange for, at far ikke ville stoppe med at slå mor. Politiet kom til stede i hjemmet og fik stoppet far, der forlod huset. Mor blev kørt til skadestuen i en ambulance.

Louise er sygemeldt de næste to dage. Da Louise igen kommer i skole, er hun flakkende i blikket, og da hendes dansklærer, Mads, spørger, hvordan hun har det, bryder hun grædende sammen og fortæller, at hun er rigtig bange, når far drikker, fordi han så ofte slår både mor og hende.

Læreren Mads har skrevet en underretning om sin bekymring for Louise og familiens situation til børne- og familieteamet i kommunens forvaltning. Børne- og familieteamet har ligeledes modtaget en underretning fra politiet om episoden i hjemmet. Louises forældre kaldes til samtale med to børn- og ungerådgivere.

Mere information

På nedenstående hjemmesider kan I finde mere viden om, hvordan man kan sikre hjælp og støtte til børnefamilier med alkoholproblemer. www.sst.dk og www.alkolinjen.dk

Andet materiale

En børnehavefe, en skolealf – og anden støtte til børn fra familier med alkoholproblemer

Pjece til pædagoger, lærere og sundhedsplejersker med eksempler på daglig støtte.

Når forældre drikker for meget

Information til forældre om børn i familier med alkoholproblemer – til uddeling ved pædagoger og ansatte i sundhedstjenesten og børne- og familieteam i kommunerne.

Tal med en voksen – hvis du synes, at din mor eller far drikker for meget

Information til større børn og teenagere med støtte og råd om hjælp – til uddeling ved pædagoger, lærere og ansatte i sundhedstjenesten og børne- og familieteam i kommunerne.

Noter:

1. Frid A. Hansen, Borgerstadklinikken, Norge.
2. Christensen, Helene Bygholm & Bilenberg, Niels (2000): Behavioural and Emotional Problems in Children of Alcoholic Mothers and Fathers. *European Journal of Child and Adolescent Psychiatry*, 9, 219-304.
3. Christensen og Bilenberg, 2000.

© Sundhedsstyrelsen 20119
ISBN (elektronisk version): 978-87-7676-875-1
Kategori: Orientering
Illustration: Pia Thaulov
Layout: Peter Dyrvig Grafisk Design
Udgivet af Sundhedsstyrelsen i samarbejde med Komiteen for Sundhedsoplysning.